

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

A Debreceni Protestáns Lap
könyvnyomdája Debrecen,
Nyomtató-utca 9. sz. A hova a
lap szétküldésére vonatkozó fel-
szólamlások küldendők. Minden-
nemű nyomdai munkákat felvál-
lalunk és jutányos áron végezzük.

Megjelen-hetenként egyszer szombaton, másfél lapon.
Előfizetési ár: egész évre 12 korona, félévre 6 korona.
Hirdetések jutányos áron közöltnnek.
Egyes szám ára 30 fillér.

A szerkesztőség és kiadóhivatal
Debrecen, Nyomtató-utca 9. sz.
A hova a lap szellemi és anyagi
ügyeire vonatkozó összes közle-
mények, kéziratok, előfizetési
és hirdetési díjak küldendők.

Adventben.

Körültünk néma, vak sötétség,
Gyűlölség átka a szivekben ;
Fogytán a kenyerünk a kasban,
Szűkölködünk a lelkiekben.

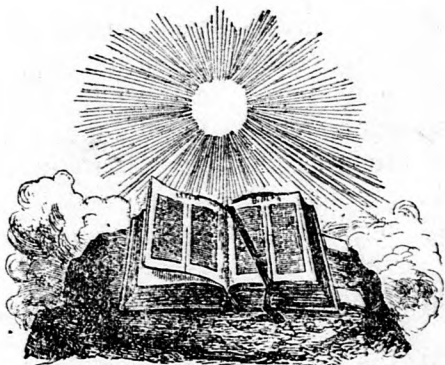
Oh balzsamosztó jobb kezével
Ennyi fájó sebet ki köt be ?
Ki gyújt nekünk fényt e homályban ?
Vagy benne járjunk mindörökre ?

(Losonc.)

Te vagy uram a mi Királyunk,
Kelj fel a mi segítségünkre !
Kezünket összetéve kérünk :
Adj vidulást beteg szivünkre !

Küldj valakit a Te nevedben,
Rá milliók im várva várnak . . .
Kit prófétáltál az atyákban :
Küldj szabadítót a világnak !

Baja Mihály.

Az orsz. ref. lelkészegyesület választmányi gyűlésén.

(Elnöki megnyitó, tartotta: Dr. Baltazár Dezső.)

Az országos ref. lelkész egyesület szeptember 18-ki emlékezetes megalakulása óta nem telt el egészen három hónap; de ez a rövid időszak az eszmék harcával, nagy mozgalmakkal annyira bővülködő és teljes, hogy azokra visszatekintve az időben kicsiny múlt korszakos nagyságúnak tűnhetik fel. A Bethesda tava megmozdult; de a megértés és méltánylás sikátorai szűkek: a tóhoz nem juthatott el mindenki ily hamar. Megmozdult az egyháztársadalom; megmozdult a hivatalos egyház; mozogni kezd az egyházpolitika nagy ingoványa is.

Az egyháztársadalmi életet a szervezkedés munkája foglalkoztatja; nap mint nap be lesz kapcsolva a nagy szervezethez egy-egy újabb tényező s apad a száma az olcsó kritika stílygyakorlójának. A lelkészi status a komoly, tervszerű, intenzív munka terére lépett, bátran s a meggyőződés szilárdságával állja a támadások keresztüzét, a melyet a hivatalos egyház bennünket sajnálatosan félreértett világi vezérei és a lelkészi karból egy-két kintrekedt óriás zudítanak. A felettünk gyakorlott kritika tévedései, túlzásai, igazságtalanságai, a hang, a mód, és modor, mellyel egyesületünk existenciája ellen törnek csak fokozza és erősíti, határozottabbá és lelkesültebbé teszi a meggyőződést, hogy egyházunk szebb jövőjének nélkülözhetetlen tényezői vagyunk. Mi a szeretet munkájára sereglettünk össze: hogy minden hivatalos feszélyezés, minden chablonos alakoskodás, minden bürokratikus nyög, sematikus terméketlenség, minden kilátások általi befolyásoltatástól menten szabadon küzdjünk, munkálkodjunk anyaszentegyházunk tökéletesbedéséért, végezve azt, a mit a hivatalos egyház szervezete, lényé, természete, közjogi állása folytán nem végezhet el.

Nem csoda tehát, ha azok, akik a hivatalos egyházon kívül nem ismernek egyházi életet, akiknek a formalizmus felett lényeg nem adatott, a kiket a hivatalos egyház mesterséges méhe szült, műemléke táplált és növesztett; nem csoda, ha idegenkednek attól a levegőtől, a melyben léghajón nem lehet utazni, csak természetes szárnyakon. Majd az átalakulandó egyházi közszellem el fog rendezni és helyezni minden elemet a maga fajsúlyá szerint.

A hivatalos egyházban is érezhetők az átalakuló élet régvárt tünetei. A lelkészegyesület megalakulása után nem sokkal tartott hivatalos gyűléseken a kellő tájékozottság hiánya s ennél fogva az ítéletbeli elhamarkodottság a merev

negatívánál előbbre menni nem tudott. Kárhoztatta szervezkedésünket s ebben annyira kimerült, hogy nem tette gondoskodása tárgyává a bajt és veszélyt, a mely egyesülésünkre közvetlen okot szolgáltatott. Majd haladás történt a hivatalos egyház ébredésében. A bérces Erdély felől a vészjelző kürt felriadt, igaz, hogy a másik pillanatban már Konrád császár módjára próbált velünk elbánni. Valóban kínos lelkiharcot kellett kiállanunk, látva, hogy világi nagyjaink erőnekerejével bele akarnak szorítani, hajszolni abba, aminek képzelt megléte miatt mondanak reánk kárhoztatást. Mintha forradalmi alakulatát akartak volna izgatni bennünket mesterségesen; mintha a kintpad eszközeivel akarták volna belőlünk kicsikarni a hazug vallomást, hogy a világiak ellen, a hivatalos egyház ellen vagyunk.

Nem sikerült. Ügyünk igazságának, nemeségének, célunk szentségének, őszinteségének fundamentumán szilárdan megálltunk. Higgadtan védtük a csapásokat, nyugodtan viseltük el az izgató és kínzó kísérleteket. Biztunk benne, hogy majd eljön végre, a ki eljövendő. Lehetetlennek tartottuk, hogy a feleértés köde, mindvégig lent maradjon a lelkeken.

Hiszen, hogy az újabb időkben egyházunk belső élete pangásnak, felekezeti közéleti ingadozásnak, súlyedésnek indult, azt egyházi közéletünk minden tényezője elismerte, elismeri; az első baj ellen az egyháztársadalmi, amaz ellen az egyházpolitikai akció az egyedüli orvos; ez is kétségtelen. Mindkettőt felkarolni, előmozdítani a hivatalos egyház első sorban hivatott. De amint az állam egyetemes életében sok hivatalos és nem hivatalos t. i. társadalmi szervekre, ezek egymást erősítő összműködésére van szükség, hogy maga a hivatalos hatalom az általános célt elérhesse: úgy szükséges ez az egyetemes egyház életében is. Az egyetemes egyház életének fokozatos fejlődését nem egyedül a genialis ötlet és találékonyság, nem is egyedül hivatalos testületeink bandériális össze-össze gyülekezései, hanem ezekkel együtt a szakszerű munka alapvetése, támogatása, folytonossága biztosítja. Egyházunk kebelében ezért alakult az országos ref. tanáregyesület, az országos ref. tanító egyesület és pedig alakult és működik anélkül, hogy bárkinek is eszébe jutott volna azzal a gáncscsal lépni fel ellenük, hogy egyház akarnak lenni az egyházban. Mind a kettő képviseli a maga szakját s a köz hasznára bocsátja a maga szakavatott munkáját s e mellett a maga jogosult érdekeit istápolja és diadalra juttatni törekszik.

Ugyanezeket akarja tenni az orsz. ref. lelkészegyesület is. A maga szaktudásának, szak-

munkájának elméleti képzésével, gyakorlati hasznosításával akar segíteni a hivatalos egyháznak, emeltyüje lenni az egyházi élet elsüllyedt hajójának. Nem értjük tehát a sok gáncsot, a mi éri. Nem tudjuk természetes okokból megmagyarázni, hogy miért csak a lelkészek statusa az, a melynek egyesülni nem szabad. Az egyház alkotmány szempontjából csak az tehet kifogást ellene, a ki úgy az egyházalkotmányt, mint egyesületünk célját, lényegét, természetét félreismeri, vagy nem ismeri.

Talán azért nem szabad egyesülnie, mert magában munkálkodva taktikai hibákat követhet el? Hiszen abszolút biztonsággal a legnagyobb elmék, a legmagasabb és leghivatalosabb testületek sem kezelik a közélet dolgait; de meg éppen azért szükséges az egyesülés, hogy a hiba ellen az eszmék kicserélésével és tisztázásával óvja magát. Talán azért nem lenne szabad egyesülnie, mert gyenge? De hiszen ez általános jelenség. Ha maga az egyetemes egyház erős volna, nem nehezült volna meg az időjárása felettünk. De meg éppen a szervezett egyesületsből, az egyöntetű munkából, kölcsönös támogatásból akar erőt meríteni az egyetemes egyház javának előmozdítására. Vagy talán azért nem szabad egyesülnie, mert erős? Ha erős az egyház egyetemes érdekében, úgy ereje egyesülésének örülni kell; mert az egyesülés által fokoztatik. Azt pedig, hogy ezt az erőt az egyetemes egyház ellen, létalapja existenciájának forrása, édes anyja ellen, vagy a világiak ellen, 2000 egyszerű, szegény hivatalos egyén harmadfél millió ember anyagi ereje szellemi és erkölcsi hatalma ellen, vagy pedig a hivatalos egyház ellen, melynek paritas alapján majdnem felében tényezője: használja fel, egy kis jó akarat mellett feltüntetni igazán nem lehet. Miért nem volna tehát szabad egyesülnie? Nem szeretem azt felelni, a mit a sejtelen sugal. Csupán annyit kérhetek, hogy méltassanak annyi kiméltre bennünket világi vezérfiaink, mint a tanítókat és tanárokat; méltassanak annyi kiméltre azok is, a kik az egyéni érdek és jobb meggyőződés sarki ellentéte között tojástáncot járva mesterien produkálják a műfelháborodást; méltassanak annyi kiméltre a parancsszóra dolgozó kezek fizetett pennái is.

Egyesületünk történetében korszakos jelentőségűnek minősíthetjük a tiszántuli egyházkerület ez évi őszi közgyűlését. Itt tiszántul: a tiszta kálvinizmus, a megvesztegethetlen egyházi szabadelvűség klasszikus földjén ragyogott fel az első fénysugár, a mely felsőbb hivatalos részről egyesületünket igazi világitásban állította a világ elé. Meglátszik, hogy itt a szabadelvűség nem

a léha racionalizmus cinikus mesterkedése, nem az összeférhetetlen álláspontokon ugrándozás frivol szabadossága; hanem hatalmas fa, a mely gyökereivel az evangéliumot, a kálvinizmus szent hagyományait karolja át, törzsét bátran szegzi minden rossz indulatu vihar ereje ellen s ágain minden idők jogosult eszméi, iránya, törekvései számára fejt diszitő virágokat, érlel tápláló gyümölcsöket. A tiszta kálvini liberális musnak ettől a drága adományától megihletetten szólott egyesületünk felől a hatalmas tiszántuli egyházkerület kiváló főgondnoka: Gróf Degenfeld József. Tiszta látása, mély bölcsesége, emelkedett felfogása, nemes szive tultette magát minden kicsinyes előítéleten. Méltatta azt, a mit méltatni kell; óvott attól, a mitől óvni kell. Legyen neki hála és köszönet! Majd meg fogják látni az őt körülrajongó szeretetből és lelkesülségből, hogy mennyire vagyunk mi a világi elemnek ellenségei. Megmentett bennünket a kinzó gondolattól, hogy immár a folytonos igazságtalan ütlegek alatt kelljen megerősödnünk, hogy a folytonos keserűség vizein kelljen hajónkat a siker kikötőjébe bevezetnünk. Méglátszik a fenkölt lelkületű vezéren, hogy nagy lelke minden munkáját, nemes szive minden dobbanását, egész áldásos életét anyaszentegyházunknak szenteli. Lát mindent tisztán, tud mindent jól, bölcsen mérlegel és igazságosan ítél. A magyar református lelkészi kar tudni fogja, hogy Mózesének mivel tartozik. Ha a minden nemes és helyes cselekedetekért kijárni szokott támadás közelednék felé: öntestünkkel fogunk fel minden csapat; ha sérelem érné, fájdalmát gyógyítani fogjuk mindnyájunk mélységes ragaszkodásával, határtalan szeretetével.

Végre pedig legyen szabad rövid pár szóval érintenem mostani összejevetelünk egyik fontos tárgyát. Meg kell kezdenünk az alapszabályokban egyik főcéllal kijelölt országos protestáns szövetség megalapozását. Ebben a szövetségben — ha létre jő — a két protestáns egyház minden tényezője, világiak, lelkészek, tanárok szerves kapcsolatban, egyesült erővel fogják munkálni az egyetemes felvilágosodás, nemzeti haladás és protestáns öntudat nagy érdekeit. Ebben a hatalmas szervezetben a lelkészegyesület csak egy rész lesz, egyik alosztálya az egésznek. Itt enyészik el még a látszata is annak, mintha célunk az elkülönülés lenne. Magunkat, mint egyik részt a magunk szakmájában erősíteni akarjuk, hogy annál erősebb legyen az egész. Első lépés, mit az országos protestáns szövetség megalkotása felé tehetünk, egy alapszabálytervezet készítése, melynek alapján mi, mint kezdeményezők a protestáns egyházak többi tényezőivel tárgyalhatunk,

hogy aztán a jövő év folyamán egy nagy kongresszuson a szövetség alapszabálya és szervezete megalkotható legyen.

Adja Isten, hogy a klerikális reakció veszélye serkentsen munkára mindeneket; engedje, hogy a krisztusi szeretet ihlesse meg a szíveket és lelkeket, hogy minden erők egybevetnének a küzdelemben, melyre egyházunk s hazánk szomorú sorsa mindnyájunkat kihív s elkötelez.

Révész Kálmán kérdései.

Az Orsz. Lelkészegyesület ügyének a Tiszán-inneni kerület vezéremberei nem barátjai. Ott nem szívesen nézik a lelkészek mozgolódását és félnek paptársaiktól. Sajátságos, hogy inkább a papi emberek félnek, a világiak legalább eddig nem nyilvánították azt, hogy a lelkész egyesület ellenőkre volna. Erdélyben mind Bartók, mind Bánffy ellene vannak a Lelkész egyesületnek és általában a papi szervezkedésnek. (Nem hiába hogy itt már régen haldoklik a magyarság és a magyar protestánsizmus!)

Hogy milyen téves indokból és milyen hiába, legjobban megvilágítják a *Révész Kálmán* abauji esperes kérdései, a melyekben mind amaz erősségeket felsorolja, a melyekkel a Lelkészegyesület ostromolni és a lelkész ellenes állásfoglalást indokolni lehet. Révész Kálmán a koalíció esze, tekintélyes derék ember. Nagy név örököse s maga is méltó a névre, a melyet visel. Megérdemli, hogy választ adjunk kérdéseire és megmutassuk, hogy nincsen igaza, érvei bármily súlyosnak látszanak is csak cselvetések és azoknál sokkal súlyosabb érvekkel megtudjuk indokolni a Lelkészegyesület és a lelkészek igazát.

De lássuk a R. K. kérdéseit és a Lelkészegyesület feleleteit.

1. R. K. A kálvinista zsinat presbyteri rendszerrel és egyházalkotmánnyal megegyeztethető-e a lelkészeknek egy olyan szerves testületté alakulása, mely, egyebek mellett, egyháztársadalmi és egyházpolitikai kérdésekben is állást foglal, vagyis más szóval: egyházpolitikát üz?

Mi. 1. A zsinatpresbyteri rendszerben a gyülekezet öntevékenysége jut kifejezésre, épen úgy, mint a nyilvános istenisztelet berendezésében is. Épen ezért az egyház minden egyes tagjának joga és kötelessége az egyház dolgai iránt érdeklődni és az egyház érdekeit akár hivatalos egyházi, akár társadalmi szervezetekben tehetsége szerint szolgálni és előmozdítani.

Annak felismerése, hogy a hivatalos egyház maga nem elégséges az a keresztyénség nagy feladatának megfelelni, különböző társadalmi

egyesületekre adott impulsust hazánkban is. Ott vannak egyfelől a különböző ifjusági egyesületek, Ref. segélyegylet, Prot. Irod. Társaság, Belmissió Társaság, Élő keresztyének szövetsége, Ref. olvasó körök, Konfirmáltak egyesülete, Nagypénteki Társaság, Prot. Árvaház stb.; másfelől a ref. tanárok és tanítók országos egyesületei. Ezek szerint sem egyházi szervezetünk alapelve, sem maga az egyházi élet nem tiltja sőt inkább mind a kettő követeli, hogy a lelkészek is szervezkedjenek. A lelkészi kar az egyháznak épen olyan hivatalnokaiából áll, mint a tanári vagy tanítói kar. Az egyháztársadalmi és egyházpolitikai kérdésekkel való foglalkozást pedig sem az egyházi törvényhozás, sem a szokás nem tette a hivatalos egyház privilégiumává. A mi alkotmányunkkal a lelkészeknek tömörülések s egyesülése nem csak megegyezik, hanem abból egyenesen folyik és az egyházat érdeklő kérdésekben állást foglalni úgy az egyeseknek, mint ee egyesekből alakult testületeknek nem csak joga, hanem kötelessége is.

2. R. K. Micsoda joron és alapon mondotta ki az ORLE alakuló gyűlésén egybegyűlt mintegy 500 lelkész, a távolmaradt 1500 lelkésszel, tehát a háromszoros többséggel szemben az egyesületbe lépés erkölcsi kötelezettségét?

Mi. 2. Hogy a lelkészek úgy saját jólfelfogott érdekük, mint a hivatal és az egyház érdekében tömörüljenek, mi erkölcsi kötelességnek tartjuk. A ki nem tartja annak az ne legyen tagja az O. R. L. E.-nek. A Budapesten összegyűlt lelkészek pedig jogosan képviselték az egész ref. lelkészi kar egyházmegyei többségét és egyetemét, mert legtöbben a megyei lelkésztestületek megbízásából jelentek meg, különösen a Tiszáninneniek; de meg egy-két gyenge felszólalón kívül mindenki a Lelkészegyesület megalakulását követelte. Ellenkezőleg mi kérdehetjük, hogy Révész Kálmáné kinek a nevében beszélnek? A világiak nevében? nem azok. A lelkészek nevében? Nem kaptak rá megbízást. A hivatalos egyház nevében? Hol a határozat?

3. R. K. Ha az ORLE az egyházi hatóságoktól teljesen független egyesület, hogyan támaszkodhatik mégis mint külső szervekre az egyházmegyei lelkészi egyesületekre, melyek az egyházi hatósággal, vagyis az egyházmegyével szerves kapcsolatban voltak és vannak?

Mi. 3. A mi a lelkészi egyesületekre mint külső szervekre való támaszkodását illeti az O. R. L. E.-nek ez nem áll ellentétben a O. R. L. E. alapszabályai 4-ik szakaszának ama tételével, hogy az egyesület az egyházi hatóságoktól teljesen független, mert az egyházmegyével szer-

ves kapcsolatban álló lelkészi társulásokat a E. T. I. t.-c. 56. §. s) pontja „lelkészi értekezleteknek” nevezi; az O. R. L. E. pedig „egyházmegyei lelkészegyesületeket” akar alakítani (alapszabály 3-ik szakasz).

Az egyházmegyével szerves kapcsolatban álló lelkészi értekezletek nem alapszabályokkal bíró egyesülések, a tervezett „lelkészi egyesületek” pedig alapszabálytal bíró egyesületek fognak lenni. Ez két dolog és nem egy.

4. R. K. Ugyanez az egyházi hatóságoktól teljesen független ORLE, illetőleg annak elnöke hogyan tarthatja mégis a legkívánatosabbnak azt hogy az egyesület érdekében az akciót minden egyházmegyében az esperes, tehát az egyházi hatóság egyik functionáriusa vezesse?

Mi. 4. Az O. R. L. E. elnöke igen bölcsen tartja kívánatosnak azt, hogy az egyesület érdekében szükséges akciót minden egyházmegyében az esperes vezesse. De ez nem azt jelenti, hogy ezt az esperes, mint az egyházi hatóság, egyik functionáriusa cselekedje, hanem azt jelenti, hogy cselekedje, mint az egyházmegyei lelkészi karnak legtekintélyesebb tagja, a kit mint ilyet az esperesi székbe ültetett a prezsbiterium bizalma, de a ki lelkésztársainak is tartozik és primus inter pares.

5. R. K. Az ORLE. különben igen nagyra-becsült elnöke mi jogon és mi alapon tűz ki az egész ország összes megyei lelkészi egyesületei elé tételeket, melyeket „sürgősen tárgyalni kell”?

Mi 5. Elnöki jogánál fogva tűzi ki a megvitatandó tételeket vagy is inkább javasolja ezeknek a tételeknek a tárgyalását és csak azoknak az egyh. megyei lelkész egyesületnek, a melyek a O. R. L. E. fiók egyesületei. Az aláhuzott *kell* szó pedig nem despoticus elnöki parancs, hanem az égető sürgősségnek és közszükségnek a kifejezése. Lám R. K.-nak sem kell.

6. R. K. De különben is, mi gyakorlati eredménye va vagy lesz a mai állásponton e kérdések (nyugdíjintézet, adóügy) lelkészértekezleti tárgyalásának?

Mi 6. A törvény megváltoztatását jogunkban áll kérni, hiszen kérni talán a lelkészeknek is szabad és ha kérésük meghallgatásra nem talál is, a törvény végrehajtására nézve felmerülhetnek olyan eszmék és tervek, a melyek a lelkészek és a gyülekezetek terhét könnyebbíthetik. Például felhozható az, hogy a tiszántuli egyh. kerület legközelebbi közgyűlésén kimondta, hogy a kerület lelkészeinek nyugdíjintézeti belépési járulékát 40—50 százalék erejéig fedezni fogja. Hasonló eszmék talán az egyházmegyei lelkész-

egyesületekből is származhatnak. Vagy Názáretből nem jöhet semmi jó se?

7. R. K. A már megalakult s a rokonszenv és támogatás napról-napra növekvő jeleinek örvendő ORLE kebelébe lépni akarók részére miért kell discretiot ígérni mindaddig, míg a discretot magok a csatlakozók és támogatók fel nem oldozzák? Mi szükség van itt a titkolózásra? Hát ennek az ORLE nek vannak és lesznek titkos és nyilvános tagjai?

Mi 7. Az O. R. L. E.-nek *titkos és nyilvános* tagjai nincsenek, csak nyilvános tagjai. A discretot nem ezeknek kell ígérni, hanem másoknak, a kik nem tartoznak hozzánk, de a kik egyesületünkről világosan látják, hogy a nemzeti kulturát és jóllétet szolgálja és így támogatják.

8. R. K. Megegyezik-e az alkotmányosság legelemibb követelményeivel az ORLE. nagyérdemű elnökének az ország összes ref. lelkészeihez intézett következő felhívása: „Amelyik egyházmegyében a már eddig is megvolt lelkészegyesület többségi határozattal ellene foglalna állást az országos ref. lelkészegyesületnek és ennél fogva azzal minden érintkezést és kölcsönhatást megtagadna, ott ügyünknek barátai alkossanak külön lelkészegyesületet s válasszák meg a központi választmánytba küldendő választmányi tagot”?

Mi 8. Miért ne egyeznék meg ez az alkotmányosság legelemibb követelményeivel? Vagy talán annak legelemibb követelménye az, hogy az esetleges kisebbségnek minden joga és minden mozdulása elfojtassék? Méltóztatott már bizonyára hallani valamit az u. n. propotionalis képviselőtről, mely a kisebbséget is hozzájuttatja a maga jogához s talán nem méltóztatik azt állítani hogy ez az alkotmányosság szempontjából kitogásolandó. Az az alkotmányosság a melyre esperes ur gondol nem igazi alkotmányosság, hanem a többség zsarnoksága a kisebbség felett.

9. R. K. E felhívás nem a legbiztosabb út és mód-e az egyes egyházmegyék lelkészei közt eddig fennállott békés egyetértés megbontására és szomorú viszálykodások előidézésére?

Mi 9. Békesség, békesség, és még sincsen békesség. Bizonyos urak, midőn nekik nem tetsző mozgalom indul meg, mindjárt a békés egyetértés mázsás malom kövével akarják visszafojtani a felbugygyanó forrást, de ha ők akarnak valamit mondjuk egy nekik nem tetsző embernek (p. u. Zoványinak) az eltiprását, akkor a békés egyetértés szent eszméjét szépen félre teszik. De különben ha az egymást meg nem értők külön egyesületekbe tömörülnek, ez a surlódási felületeknek épen egymástól való eltávolodását jelenti és több garanciát nyújt arra, hogy az egymást

megnem értök, az egymással összenem férök pedig ilyenek most is vannak ugye bár? kevesebb alkalommal birjanak a *szomoru viszálykodásra*.

10. R. K. Ha ekép egyik vagy másik egyházmegegyében a régi lelkészi egyesület mellett megalakul az újjászervezett lelkészi egyesület, micsoda hatóság fogja ennek alapszabályait megerősíteni?

Mi 10. Végtelenül naiv kérdés, ugyanaz a hatóság fogja ennek az alapszabályait is megerősíteni, a mely hatóság erősíti meg az O. R. L. E. alapszabályait. Ez a szervezett egyházmegegyei lelkészi egyesület a lelkészeknek épen olyan szabad, az egyházi hatóságoktól független társadalmi egyesülése lesz mint az O. R. L. E.

11. R. K. Általában a lelkészeknek, mint ilyeneknek, lehet és szabad-e az illetékes egyházi hatóságok tudta és beleegyezése nélkül egyházi jellegű egyesületeket alakítani?

Mi 11. Ha tanároknak és tanítóknak szabad volt, a lelkészeknek is szabad. Az egyházi hatóságok hatáskörét a törvény nem tágitja ki annyira, hogy a lelkészeknek olyan megmozdulását, amilyen az ő mostani társadalmi egyesülések, amely csak annyiban egyházi jellegű, amennyiben egyházi férfiakból áll és első sorban egyházat szolgálja — visszafojtsák.

12. R. K. A magyar kir. belügyminisztérium vajjon nem tartja-e szükségesnek az ORLE. hozzá felterjesztett alapszabályait, illetékes véleményadás végett az Egyetemes Konventhez, mint a magyar ref. egyházat zsinat együtt nem léte esetén képviselőtestülethez áttenni?

Mi 12. A konvent elnökségét az O. R. L. E. határozatilag üdvözölte, a konvent tehát foglalkozhatott volna e kérdéssel. Egyházkerületi elnöki megnyitók is tárgyalták az O. R. L. E. dolgát, de az egyházkerületek és egyh. megyék se itéltek helyesnek azt, hogy az O. R. L. E. megalakulását, mely a hivatalos egyház segítségére siet, meggátolják. És most előáll egy ref. esperes, aki a fentebbi kérdést teszi fel. Valósággal megdöbbenünk e kérdés olvasásakor. A kormány klerikális és esküdt ellensége a ref. egyházi társadalom minden szabad megmozdulásának és most egy ref. esperes ad okot arra, hogy lelkész társainak szabad mozgalmát a klerikális kormány látszólag törvényes formák mellett a bölcsőben megfojthassa.

Hiában írja az esperes ur hogy ő mint igaz protestán ember, mindig kész, ha jobbról győzetik meg a balvéleményt feledni, a jobbvéleményt követni. Ebből a 12-ik kérdésből az látszik, hogy ő mielőtt bárki is meggyőzhetné, tehát a meggyőzést elutasítva, kész megsemmisíteni a balvéleménnyel a jobb véleményt.

A jobbnak azonban minden féltékenység és fogas ellenvetések dacára győzni kell. Győzni fog a lelkészek ügye is. És győzni fog nem a világiakkal szemben, a kik mint gróf Degenfeld és György Endre nem bizodalmatlankodnak iránta és szeretettel üdvözlik, hanem győzni fog azon lelkészekkel szemben is, kik a saját testvéreik ügyét cserben hagyva a világiak bizadalatlanságát is készek felköltetni és bennünket még a klerikális kormányhoz is figyelmébe ajánlanának és kiszolgáltatóknak.

Levél a Szerkesztőhöz.

Bihardiószeg 1907. nov. 22.

Kedves Nagytiszteletű ur! A napokban a Debr. Prot. Lap régi számait olvasgatván, szemembe ötlött, hogy épen ma 10 éve annak, a mikor a külföldi rovatba az első cikkemet megirtam. Akkor még Svájc szabad földjén Baselben tanultam s onnan küldtem el a baseli theologiai alumneumról szóló ismertetésemet a mely aztán a Debr. Prot. Lap 1897 évi 49-iki számában megjelent.

10 év . . . Bizony ez sok szép idő! Hát én Nagytiszteletű Szerkesztő ur föltettem magamban, hogy jubilálok még pedig az által, miszerint a Debr. Prot. Lap nagyrabecsült szerkesztőjét e napon levelemmel fölkeresem. Valakinek ön magát jubilálni s mintegy föl hívni az olvasó figyelmét ilyen formán: ide nézzetek! itt van egy ember, a ki egy lap külföldi rovatába már 10 év óta ir állandóan, — nos elismerem, hogy ez a szerénytelenségnek egyik fajtája a mi sok emberben a kicsinylés mosolyát fogja felkelteni. De mindegy! én úgy érzem, hogy ilyenmü működésemmel 10 éves évfordulóján bizonyos számadással tartozom e lap olvasóinak s mintegy okát kell adnom annak, hogy csekely egyházirodalmi működésem terén miért szoritkoztam főképen egyfelől a külföldi egyházi életnek hazánkban más felől a magyar protestánsok helyzetének külföldön való ismertetésére.

A mi református lelkészeink között különböző típusokat találunk. Egy része — talán ebből a fajtából van legtöbb — csendes elvonultságban egyháza bajával elfoglalva éli le napjait s nem is törekszik arra, hogy a névtelenség homályából kiemelkedve széles körben ismerjék meg. Bizony pedig az ilyen csendes természetű, feltűnést nem kereső lelkészek között sok értékes elem van. A másik típus képviselői az egyházi közigazgatás terén keresnek babérokat, szavuk mindig hallható az egyházi gyűléseken, irányadó szerepet visznek ezen a téren s holmi közönséges ember bámulattal tekint rájuk, mint a kik oly ügyesen meg tudják találni az Ariadne fonalat a közigazgatás bonyodalmas tömkelegében. Némelyek, mint szónokok akarnak kitűnni s minden törekvésük oda irányul, hogy a szószeiken vagy a politikai életben mint nagyszerű, félelmetes szónokok ismertessenek el. Mások még egészen ifjan egészen komolyan beleélik makukat abba a naiv gondolatba, hogy ha egy kötet egyházi beszéddel vagy más ilyenmü dolgozattal lépnek a közönség elé, ők már az irodalmárok díszes sorába jutnak. Sok típusát sorolhatnám fel még a lelkészeknek, de csak most veszem

észre, hogy én nem erről akartam írni. No de mégis annyit elírtam e kitéréssel, hogy én a különböző lelkesítő működéseknél azt a ritka s meglehetősen elhanyagolt mezejét választottam, a hol az ember összeköttetéseket igyekszik létesíteni hazánk és a külföld között.

Talán nem mondok új dolgot s unalmas ismétlésekbe bocsátkozom a kérdéses összeköttetés szükségességének hangsúlyozásával. Nem a föltünési viselkedés hiszen ha valahol úgy a lelkesítő működésnél utálatos a stréberség — mondhatja velem azt, hogy a külföldi nagy prot. egyházak életműködésének, az ott felszínre levő, a közéletet is mozgató eszmék ismerete oly elszigeteltségben levő protestánsoknak mint mi, okvetetlen szükséges. Teljesen átéreztem e fontos kérdés horderejét s azért tíz év óta alig múlt egy hónap hogy a külföldi, főképen a német egyházi életéről ismeretéseket, szemléket ne adjak a Dehr. Prot. Lap számára. Ilyenmü működésben véghetetlenül jólesett az az előzékenység és támogatás, a melyben a Nagytiszteletű Szerkesztő ur és általam nagyrabecsült elődje Eröss Lajos barátom részesített. Fogadják mindketten e helyen hálás köszönetemet!

Ha valaki figyelemmel kíséri a külföldi egyházi élet jelenségeit, főképen Németországban három momentum tűnik elébe; az orthodoxia és a modern irány küzdelme, az antiklerikalizmus, a socialis eszmék hódítása az egyházi élet terén. Mind oly irányzatok, a melyeknek ismerete rendkívül elősegítheti a mi tapintatos és öntudatos működésünket akkor a midőn a magyar prot. egyház életében és felmerülnek ama nagy és fontos kérdések. Az orthodoxia és a modern irányzat küzdelme nálunk, hol az eszmék harci zajja az anyagi nyomoruság jajkiáltásai mellett alig hallható, — nincsen kiélesedve, bár 1901-ben a szatmári vallás tanár esete egy időre fölszínre dobta e két irányzat fontos kérdését. A mi az antiklerikalizmust illeti senki sem mondhatja hogy erre szükség nincsen a magyar protestánsoknál, mert én ámitásnak tartok minden olyan nyilatkozatot, eredjen az bár akár katolikus, akár protestáns embertől, a mely egyszerűen letagadja Magyarországon a klerikalizmus létezését. Igenis csak a vak nem látja azt, épen azért kell lenni antiklerikalizmusnak is. Nem szólok hosszabban ez alkalommal a socialis eszméknek az egyházi életbe való beviteléről. Utalok egyszerűen a németországi christ-social és ev. social konferencia gyűléseire, a melyeket minden évben szoktam ismételni.

A jelzett téren való működésem másik részét a hazai protestáns viszonyoknak a külföld előtt való ismertetése képezi. 1903 február havában szólított fel a Chronik der Christlichen Welt szerkesztője Foenster majna-frankfurti lelkész belmunkatársul s ezen idő óta rendszeren fél évenként írok a nevezett lapba, a melynek jelenleg Schiele tübingai theol. tanár a szerkesztője. Hogy a szászok mi mindent elkövettek, hogy az én működésemet megakadályozzák s így a művelt külföld ne legyen tárgyilagosan tájékoztatva — arról sokat lehetne írni. De mesterkedésök hála Istennek hajótörést szenvedett.

Véghetetlen örvidenék ha magyar protestáns egyházunk és külföldi hitsorsosaink szorosabb összeköttetésén való munkálkodásommal elő tudnám mozdítani a Gusztáv Adolf egyesülettel és a németországi evangélikus szövetséggel való érintkezésünket. A mi a Gusztáv Adolf egyesületet illeti — bátran állíthatom egy év tized óta szerzett tapasztalatomnál és külföldi össze-

köttetéseimnél fogva, hogy ennek az egyesületnek Magyarországon germanizáló törekvései nincsenek, a mit világosan bebizonyít évi értesítőiből is kimutatható azon tény, hogy hazánkban minden évben nagyobb összeget fordít magyar mint a németajku egyházak fölségelésére. Ha a francia, belga, olasz és spanyol, továbbá a szláv protestánsok az évi gyűlésre elküldik követeket, bizonyára nekünk is képviseltetni kellene magunkat s így több szegény egyháznak a felségelését mozdítanánk elő.

Igy áll a dolog az Evangélikus Szövetséggel, a hol évek óta hangsúlyozák, hogy ez a szövetség nem zárja ki a magyarok és szlávok csatlakozását. Ha közel jövőben létre jön az országos Református Lelkesítő egyesület által kezdeményezett Protestáns Szövetség ezt az összeköttetést könnyen lehetne létesíteni. Ha a klerikalizmus nemzetközileg szervezkedik, nekünk magyaroknak sem kellene idegenkedni holmi nemzeti előítéletek miatt a külföldi protestánsok szorosabb szövetségétől ama veszedelmes s minden felvilágosodást csirájában elfojtani igyekvő irányzat ellen.

És most bezárom jubiláris leveletem. Véghetetlen örvidenék, ha a jelzett működés iránt másokban, különösen az ifjabb nemzedékben kedvet ébresztenék, mert magam is hangsúlyozom, a mit a Nagytiszteletű Szerkesztő ur egyik hozzám intézett levelében mond: „Mi nyugoton át kapjuk a miveltiséget s így rendkívül fontos az ottani egyházi állapotok ismerete.“ Ki tudja a jövőben szentelhetem-e magamat oly lelkesedéssel kedvenc eszmémnek? Az élet ezer baja, a létért való küzdelem, legnemesebb intencióink lekicsinylése lelohasztja a kedvet s higgye el Nagytiszteletű Szerkesztő ur, hogy ma már az érvényesülés tere nem a csendben munkálkodóké, hanem a nagy frázisokkal dobálózó férfiaké. Igérhetem a Nagytiszteletű urnak, hogy ezután is csendben minden feltűnés nélkül fölkeresem becses lapját, még pedig annak leginkább a külföldi rovatát. — Abban a reményben, hogy a Nagytiszteletű Szerkesztő ur jövőben is támogatni fogja szerény igyekezetemet maradtam aláztos szolgája.

Veress István.

Egyházkerületünk őszi közgyűlése.

(Folytatás.)

Dr. Baltazár Dezső esperes személyes kérdésben kér szót. A felsőszabolcsi egyházmegye képviselője olyan hangot használt, a mely lehetséges ott, a honnan jött, de itt nem. Minden állítását abból kell megbírálni a felszólaló államtitkár urnak, a hogyan sikerült megcáfolnia azt, hogy a szerzetes és nem szerzetes iskolák jogai között nincs különbség. Ő a szekularizáció eszméjével ezért foglalkozik, mert az azonos az 1848. XX. t. c. végrehajtásával. Ha e nélkül akarnák végrehajtani, abból baj lenne, mert hiszen a felekezetek egyenjogúságát úgy realizálni, hogy a hazától újabb gazdasági erőket vonjunk el, míg a katolikus klérus fényes és kényelmesen él s fölösleget élvez: ezt megengedhetőnek nem tartja. Ő minden dorgatoriumok ellenére is halad a maga álláspontján.

Mezőssy Béla képviselő is személyes kérdésben kér szót. Kijelenti, hogy az ő felszólalását a dr. Baltazár állásfoglalása provokálta. A dr. Baltazár esperesi meg-

nyitó beszédéből mondatokat olvas fel, melyek által szociális törekvésekkel kívánja megvádolni őt. Szerinte a szekularizáció semmi összeköttetésben nincs a szabadelvűséggel.

Kiss Ferenc képviselő kijelenti, hogy Mezőssy Béla megbízható helyről vett információ alapján tette nyilatkozatait, szintén szolgál egy kis információval, ennek is gr. Apponyi Albert vallás- és közoktatásügyi miniszter van aláírva. Ő már azt is kénytelen reakciónak bélyegezni, hogy az állam képes volt az állami és felekezeti iskolák és tanítók közt különbséget tenni, de még itt sem állott meg, mert világi és szerzetesrendi tanítók közt is distinkciót tesz. Pontról-pontra veszi s mesteri műtökézzel boncolja az 1907. XXVII. t. cikket s az annak végrehajtása iránt kiadott kultuszminiszteri rendeletet. A Mezőssy közbeszólásaira ötletesen válaszol s a közgyűlés osztatlan helyeslése, leszegzett figyelme mellett szétmorzsolja annak általánosságban, mozgó minisztervédelmét. A felekezetek közt a békét dulta szét s az egyenjogúság ellen merényletet követett el a törvényhozás a fizetés megkülönböztetéseiben. S e megkülönböztetést az utasítás még tovább fejleszti. Mig más iskolafentartó csak a vármegyei közigazgatási bizottság útján kérvényezhet akár fizeteskiegészítésért, akár korpótlékért: addig a szerzetesrendi iskolák a magok egyházihatóságok útján fordulhatnak közvetlenül a miniszterhez és így a közigazgatási bizottság bírálo tekintetének kikerülésével Mig más iskolafentartók szegénységi bizonyítványok nehezen beszerezhető okmányok bemutatására kötelezettek: addig a szerzetesrendi iskolák részéről elég a három utolsó év iskolai számadásának s költségvetésének kivonatát küldeni fel, minden ellenőrzés nélkül. Mig a nem szerzetes iskoláknál a 25. §-a-tól k-ig terjedő, tehát tíz pont alatt felsorolt okmányok kívántatnak: addig a szerzetes iskolák részéről a. b. c. d. pont alatt csak négy darab igényeltetik. Kiváló fontossággal bír ott az, hogy mig a szerzetesektől az illetőségi, a honossági bizonyítvány nem követeltetik: addig a nem szerzetes iskolák kötelesek ilyen, sokszor nehezen beszerezhető okmányt is csatolni, Mezőssynek azon közbeszólására, hogy az a. b. c. d. közül a honossági bizonyítvány kimaradhatott, mert hiszen általánosan kötelező pontja a közoktatásügyi törvénynek, hogy tanító csak magyar honpolgár lehet, találóan veti vissza Kiss Ferenc, hogy akkor a 26. pont alatt követelt okmányok közt mért szerepel a nem szerzetes tanítók honossági bizonyítványa? Ha nekünk 26 kell: legyen nekik is huszonhat!

A mi kérvényünkhöz két szegénységi bizonyítvány is kell, cifra rovatokkal, melyeken nehéz eligazodni, megrakva telhetetlen kérdésekkel. Nekünk névre kell kiállítani a díjlevelet, a szerzeteseknél nem, a korpótléket az adóhivatal névre szóló nyugtára adja ki nálunk, a szerzeteseknél az iskolafentartó kezébe jut, melynek nyugtáját a tanfelügyelő nem is látja; nálunk most már havonként történik a kifizetés, a szerzeteseknél félévenként. Mig a tanítói állásban történő személyváltozást mi 15 nap alatt 20 koronát bíróság terhe alatt köteleztünk bejelenteni a tanfelügyelőnek: addig a szerzeteseknél az ilyen jelentést nem az iskolaszék, hanem az „igazgató“ végezi. Az eskütelétnél a mi tanítóinkat a tanfelügyelő berendeli oda és akkor a hova és a mikor jönnek látja, a szerzetes iskoláknál pedig a tanfelügyelő előleges bejelentés mellett az iskola helyiségében jelenik meg, hol égő gyertya s kereszt mellett fényes segédlettel, pompával, az egyházi hatóság képviselőjének jelenlétében vétetik be az eskü.

Ha mi iskolát akarunk állítani, előlegesen köteleztünk bejelenteni s engedélyt kérni arra; mig, ha a tanítói teendők teljesítése szerzetesekre bízatik, akár hitközségek, akár alapítványok, akár magánosok állíthatnak iskolát, amikor miniszteri assistencia és állami segélyezés mellett el kellett árasztani az egész országot szerzetes iskolákkal, amikor mi hasztalan próbálunk iskolát állítani, mert azon a címen, hogy van ott már elég iskola, kényelmes lesz az engedély megtagadása. Mindezek bőséges okot adnak arra, hogy támadjuk a közoktatásügyi kormány viselkedését. Mi azt hittük, hogy ha autonomiánk épületéből egy-egy követ oda adunk: hazánkadjuk. De nem így van. Ajánlja, hogy a szabályzat végrehajtásának felfüggesztése s a revisió érdekében az alsószabolcs-hajduvidéki egyházmegye indítványa értelmében fölterjesztés intéztessék a konventhez. A nagy jártasságról tanuskodó felszólalást a közgyűlés a lehető legmagasabb ovációval fogadta.

Dr. Ferenc Gyula úgy látja, hogy Mezőssy Béla képviselő a tárgytól félre terelni igyekezett a figyelmet. Mi itt nem az államkormány politikai működéséről, hanem Apponyiról és az ő apácáiról beszélünk. Ha nem mondjuk is, hogy ultramontánizmussal, de reakciós törekvással állunk szemben. Itt az apácák miatt van baj s az a kérdés, hogy kell-e, kötelességünk-e ezek ellen mozogni? Ugy látja, hogy az Apponyi védelme elég szerencsétlen. Hogy nem tudott volna ezekről Apponyi? Hát ezt a védelmet aligha megköszöni Apponyi. Azt az elvet hallottuk hangzani, hogy „quieta non movere!“ Hát régebben a felekezetek békeségben éltek, s bár ő soha se volt kormánypárti, mégis elismeri, hogy régebben a liberális terén meg volt a bizalom s ennek folyományaként a nyugalom. Ma pedig mi történik? csak a középiskolai tanáregyesület dolgaira utal, ha egyebek nem történtek volna is, elég okot lát a bizalmatlanság kitörésére, a nyugtalanságra. Amit védekezés céljából eddig tettünk, irtunk, annak meg kellett történnie. Ajánlja a felterjesztett indítvány elfogadását.

Mezőssy Béla képviselő személyes kérdésben próbálkozik felszólalni; meg is kezdi, de annyira nem volt személyi tartalma a felszólalás, hogy az elnökség udvarias figyelmeztetése után visszavonult abból a harcból melyben az egyik oldalon egyedül állott, a közgyűlés felterjesztést intéz a konventhez.

Az új egyházi törvények életbeléptetésére vonatkozó egyházmegyei határozatokat dr. Baksa Lajos aljegyző ismerteti, több-kevesebb módosítással nagy részben jóvá hagyattak, kimondatott utasításul, hogy a hűvek állami adója összegébe a 30 százalékos általános jövedelmi pótdadó is belefoglalandó.

A debreceni egyházmegye felterjesztést intézett az egyházkerületi közgyűléshez az iránt, hogy az egyházi törvények életbeléptetése tárgyában kiadott „Utasítások“ szerint „az egyházi tisztviselők által fizetendő egyházi adók a haszonélvezetőkben levő egyházközségi földek állami adója után is mindenkor feltétlenül kirovandók, még abban az esetben is, ha a tisztviselők használatában levő földek adjóját az egyházközség fizeti.“ E sérelmes utasítás megváltoztatását kéri. Többek hozzászólása után az utasítás e pontját figyelmen kívül hagyta a közgyűlés.

A máramarosugocsi egyházmegyének egy vallás sérelmi ügyben beadott felterjesztése visszaadott. A kegyeleti időre beadott egyházmegyei felterjesztések,

hallgatóinak szép száma is a hittanhallgatókból telik ki, 6—8 új tanórát látogatnak, ha még a szóban forgó tantárgyakból kollokviumra kényszerítjük őket: a bölcsészeti ágazat hallgatásától vesszük el idejét, erejét, sőt kedvét is; már pedig a philosophia mégis csak közelebbi kontaktusban áll a theológiával, mint a jogi ismeret. Ám az eddigi óraszám mellett valamelyik ágazat mellőztével tétessenek a közgazdaságtani előadások intenzívebbé, de a párbeszéd köteleztetésétől el kell tekintenünk.

(Folyt. köv.)

R. S.

KÜLÖNFÉLÉK.

Az O. R. L. E. választmányi gyűlése.

Dr. Baltazár Dezső az O. R. L. E. elnöke dec. hó 5-ik és 6-ik napjára hívta össze a választmányi gyűlést. A gyűlésből meleg üdvözlőket tolmácsoló és különösen az ellenséges támadásokat érintő levelükkel kimentették magukat K e r e k e s János (Barcika) aki el is indult és Miskolcra beteg fordult vissza, Kiss József pápai esperes kit a Tarczy emlékünnepegy gátol Jakab Albert, Csekme Ferencz, Morvay Ferencz és mások. A szélrózsa minden irányából, mind az öt kerületből megjelent választmányi tagokat az elnök szép beszédben üdvözölte. Ez a beszéd, mely lapunk mai számában olvasható az összes prot. irányu lapoknak beküldetni határozatott. Azután rendre előterjesztést tett 1. hogy az alapszabályok felküldettek, 2. hogy a szükséges elnöki tájékoztatás az egyesület feladatáról, a megyei lelkész egyesületek megalakításáról, általában a teendőkről elnöki megadatott 3. hogy mindenfelől szépen megindult a taggyűjtési, erősödési és belépési folyamat, 500 korona tagdíj is befolyt már, de ezzel egyidejűleg megkezdődött ellenünk az akna munka is, különösen a Sárospataki Ref. Lapok hasábjain. A választmány ezt a gyűlölettel és féltékenységtől sugalt és úgy a lelkészek, mint az egyház érdekeivel ellenkező gyanúsításokat magáról elutasítja és azok felett napirendre térve halad a kitűzött irányban és sorban letárgyalja 4. a Protestáns Szövetség alapszabályait és annak további sorsát a sajtó bizottság kezébe teszi le; 5. kiküldi a 48. XX. életbeléptetését szorgalmazó és előkészítő bizottságot; b) egy másik bizottságot, mely a törvényhozási s más intézkedéseket kísérelje figyelemmel, 7. hosszan tanácskozik egy új konfessió készítésére vonatkozó javaslat ügyében és kimondja, hogy nagyon kívánatosnak tartja egy rendszeres magyar hittani munka megjelenését és a főbb hitvallásoknak történeti s más jegyzetekkel való kiadását, a hittanhallgatók nevelése ügyében való intézkedéseket a gyakorlati lelkészek köréből a nevesebb lelképásztorok tapasztalásainak megírását és közrebocsátását. A konfessiók kiadása ügyében dr. Tüdős, Eröss Lajos, Jánosi Zoltán, Lenc Soltész E. Ceglédi L.; a lelkézi munka sikeresebbé tételére vonatkozó javaslatok előterjesztésére Gergely Antal, Lévy Lajos, Balla Endre Fekete Gyula kérték fel. Szó volt 8. egy az egész ref. egyházi életet felölelő szövetségi reformról és

pénzügyi szervezkedés megteremtéséről, erre Kocsis László, dr. Ferency, Kiss Ferenc dolgozzanak ki javaslatot. 9. Elhatározatott a Révész Imre műveinek kiadására felkérni a Tiszántúli egyházkerületet s különösen javasolni, hogy a nagy tudós *Kálmán élete* kezdje a sorozatot.

10. Tanácskoztunk az agenda ügyében is minden határozat hozatal nélkül; a nyugdíj intézeti járulékok fedezése tárgyában az illetékes hatóságokat megkeresni határoztuk. A 906. 27. t.-cikk életbeléptetése tárgyában felhívjuk a lelkészek, iskolaszéki elnökök figyelmét, hogy a törvény kedvezményeit igénybe venni és a tanítók segítségére menni siessenek.

Délben dr. Tüdős vezetése alatt küldöttség üdvözölte és hívta meg gróf Dégenfeld Józsefet a délutáni sajtóbizottsági gyűlésre. Ennek a bizottságnak tagjaiul világiak is megválasztottak, a kik a választást elis fogadták, így György Endre a ref. közéletnek eme kitűnősége, a ki gróf Dégenfelddel együtt a délutáni gyűlésen megis jelent. Itt tárgyalatott le a Prot. Szövetség alapszabályzata. Nagy alkotás lesz ez, mely összes hivatalos testületeinket az összes prot. egyházi és iskolai egyesületeket, köröket mind összefoglalja és fényes tisztakarával, nagyszámu előadóival a protestantizmus és a velünk rokonszenvező közönség felvonulását, irányítását lehetővé teszi. A prot. napi lapról is tanácskoztunk. Ennek ügyében még a terv készítésénél tartunk. Az Orsz. Lelkészegyesületnek azonban addig is lesz egy szerény hivatalos közlönye, mely a tagoknak megküldetik. Az elnök gróf Dégenfeld, György Endre éltetésével és kölcsönző üdvözlésekkel oszlott el ez a gyűlés, mely soká emlékezetes leend a mi életünkben s a melynek lefolyása cáfolat és eleven tűz azoknak a fején, a kik kislelküleg félreállanak vagy épen az igazság ellen tusakodnak és a lelkeket oltogadják.

— Nyilatkozat. Bocsásson meg a lap mélyen tisztelt szerkesztője s nagyérdemű olvasó közönsége, hogy itt közlöm alábbi soraimat, a melyeknek megírására szomorú alkalom kényszerít. Ugyanis ez év október 31-én, mint hivatalos szónok, én voltam arra kötelezve, hogy a reformáció 390-ik évfordulója alkalmából tartott főiskolai ünnepélyen az alkalmi beszédet megtartsam. Eleget is igyekeztem tenni e kötelességemnek legjobb tudásom s képességem szerint úgy, a mint a lelkiismereti szabadságnak a meggyőződés szabadságának, az őszinte és nyílt szó szabadságának, s az igazság tántoríthatatlan szeretete szabadságának eme nagy ünnepén kellett is, és illett is tennem. Ám beszédemen egy hallgató megbotránkozott, aki „Inkognitó” cím alatt. A Sárospataki Ref. Lapokhoz észrevételt írt, a melynek rövid tartalmát, a tartalomhoz simuló s engemet elítélő nyilatkozatot a szervezett lap szerkesztője „szerkesztői üzenet” alakjában közölte. Miután a szerkesztőség beismerése szerint is az az üzenet nekem szólt, kértém beszédem közlését, hogy a Sárospataki Ref. Lapok olvasói hadd győződjenek meg az Inkognitó és a Szerkesztőség nagy tévedésnél, a mellyel kárhoytatták beszédemet. A szerkesztőség hosszas huzavona után úgy határozott, hogy nem adja ki a beszédet. Bele kell nyugodnom. De ime most már a nagyközönség is láthatja, hogy a Sárospataki Ref. Lapok Szerkesztőségének a szerkesztői tisztességről halvány fogalma sincs és hogy csak alaptalanul támadni, kárhoytató itéletet mondani, párt érdeket szolgálni s a Tiszáninneneni Egyházkerület félrevezetni van hivatva, ellenben az igazságot szolgálni, az igazságtalanul megtámadottnak védelmet

nyújtani nem hajlandó. Összeillenek Inkognito (Maklár Pap Miklós) és a Sárospataki Ref. Lapok szerkesztősége. Mindnyájunktól elfordítja arcát a protestantizmus géniusza a mely tőlük csak megcsufoltatást nyer . . . Sárospatak 1907 november 28. dr. Szabó Sándor.

— **Kincses kalendárium 1908.** Az új kalendárium megjelenése figyelmeztet bennünket, hogy vége felé közeledik az esztendő. A könyves boltok kirakataiban a Kincses kalendárium piros kötetei az új esztendő közeledtének a legelső hirdetői. Az új Kincses kalendárium még jobb az ideinél és régieknél, pedig azok is jók voltak. De a legfinomabb bor is minden esztendőben javul, a mint öregedik, így javul a Kincses is irónak, művészeinek s jóakaróinak evről-évre öregedő tapasztalatai következtében. A mi az okos házi asszonyt, a modern művelt embert érdekli, a mi történik az mind benne van a Kincses kalendáriumban, melynek szövege ismét 4—5 ivvel gyarapodott s melynek ára még mindig csak 2 korona.

— **Előfizetési felhívás.** A Református Egyházi Könyvtár kiadványai közt megjelenő művekre előfizetést nyituk a következő feltételek mellett: 1. Az előfizetés évenként 10 korona, mely összeg az első alkalommal a jelentkezéskor, azután pedig minden év március hó végeig, dr. Antal Géza bizottsági előadó (Pápa, Veszprém m.) címére küldendő. 2. A jelentkezés három egymást követő évre kötelező. 3. Amennyiben a három éves ciklus utolsó évében oly munká jelennék meg, melynek a következő ciklusban egy, vagy több kötete még kiadásra vár, e kötetek megszerzése is kötelező, illetve az előfizető kellő időben nyilatkozni tartozik, hogy az első kötetre sem relikvál, mely esetben az előfizetési díj arányos része neki visszaküldetik. 4. A 10 korona előfizetési díj ellenében minden előfizető évenként legalább 50—60 iv terjedelmű művet kap e-y, vagy két kötetben erős, diszes vaszonkötésben. Ha az ivszám valamely évben lenti számot nem érte el, a következő év illetménye megfelelőleg nagyobb ivszámban jelenik meg. Viszont, ha valamely év illetményének ivszáma meghaladna az 50—60 ivet, a bizottságnak jogában áll a következő évben annyival kevesebbet nyújtani. 5. A Református Egyházi Könyvtár 1907/8. évi könyvilletménye, Vargha Lajos: Keresztyén Egyháztörténelem, három kötetben (I. kötet 36-, II. kötet 54-, III. kötet cc. 40-, összesen 136 iv terjedelemben). Az első évi díj beküldése után a mű első két kötete azonnal meg fog küldetni. Jelentkezni lehet az első évi illetmény (10 korona) egyidejű beküldése mellett ez év december 15-ig dr. Antal Géza theol. akad. tanár, bizottsági előadónál, Pápa, Baksay Sándor, id. Puky Gyula.

— **A statistika csalárintasága.** A vallás- és közokt. miniszter a Bozoky Árpád országgyűlési képviselő interpellatiojára adott válaszában azzal a statisztikai adattal ejtette bamulatba a képviselőházat, hogy ő a középiskolai tanári kinevezéseknel a lakosság felekezeti számadványához kepest a protestansokat a katolikusok felett valóságos favoritizálta. Csak azt a körülményt felejtette ki a miniszter ur a számadatok mellől, hogy azok a prot. tanári kinevezések a mintegy 35 államsegélyei gimnáziumhoz történtek, a melyeknek az állami szerződés értelmében csak is prot. vallásu tanárok nevezhetők ki. Arra kérünk statisztikát, hogy hány prot. tanár neveztetett ki az állami tanintézetekhez. Ez aztán más világításba fogja helyezni e viszonyokat.

— **Kimutatás** a ref. főiskolai kórház és ambulancia betegforgalmáról f. é. november havában. A főiskolai kórházban fekvő beteg volt: 7 akadémiai hallgató, 10 gymnasiumi és 29 tanító képezdei tanuló összesen

46. A főiskolai kórházból — a városi közoktató sebészeti osztályára áttételezett 2 gymnasiumi tanuló. A járóbeteg rendelkezésen jelentkezett illetőleg kezeltetett 41 akadémiai hallgató 118 gymnasiumi és 114 tanítóképezdei tanuló összesen: 263. Debrecen 1907 XII/2. Dr. Trocsányi Béla főiskolai orvos.

— **Kegyeletes megemlékezés.** Még a nyáron adtunk hírt arról, hogy a kisujszállási főgimnáziumnak egyik fiatal tanára László János tul a királyhágó, bércecs táján, a messze Gernyeszegen elhunyt. Most azt olvassuk a két kisujszállási derék pap lapjában a *Szeretben*, hogy a tanítványok megemlékeztek a távoli sirról, és a messzi csendben porladó tanárjuk sirjára szép nagy koszorút küldöttek. Ez a koszoru küldés szép jele a tanítványi hálának is, az elhunyt férfi emlékének is. Ugyan csak Kisujszállásról írják, hogy a főgimnáziumnak ismét halottja volt: *Tóth József VIII. oszt. tanuló*, az intézet egyik kitünő diákja az Árpád ünnepélyen még szerepelt szelid lelkü vallásos kedélyű növendék hunyt el. Nyugodjék csendesen.

— **Előfizetési felhívást** bocsátott ki Nt. Szabó Aladár „Jézus élete“ című művére. A felhívásból közöljük a következőket. Én a magam részéről igyekeztem azt a Jézus által rám gyakorolt hatást, mely életembe tartalmat, tüzet, erőt vitt, meghálálni s igyekeztem nemcsak összegyűjteni a Jézusra vonatkozó adatokat, de azokat akként sorakoztatni, hogy az igazi, küzdő, eleven, hatalmas, tüzet és fényt szóró Jézus személyiségét megvilágosítsák a helyett, hogy elhomályosítsanak. Nemesak hívő számára irtam, de általában az igazságot becsületesen kereső és őszintén áhitó lelkek számára is. Ilyenekhez intézem e Felhívást is! Sok szót nem is akarok veszíteni, hanem azt mondom: Jöjj és láss és ajánlom művem, mely igazán szívem vérével, tudásom és hitem együttes fényénél irtam meg, mindazoknak, akik meg vannak győződve, hogy annak a Jézusnak, aki ezer meg ezer év óta mozgatja embereket, aki minden nemzetből, minden néposztályból, műveltek és tudatlanok közül tudott magának híveket szerezni, igen nagyok, igen dicsőnek és kiválóan igen hatalmasnak kellett lennie. Még csak azt jegyzem meg, hogy a mű karácsony előtt minden esetre kikerül a sajtó alól s hogy ára fűzve (de kartonborítékban) 2 kor. kötvé 4 kor. Bolti ára több lesz. Ugy az előfizetési felhívás, mint az előfizetési összegek alólírott címére küldendők és pedig legkésőbb f. é. december 5-ig. Buzgó gyűjtők tiszteletpéldányt kapnak. Budapest (Kálvin-tér 7.) 1907. október hóban. Dr. Szabó Aladár.

— **Pályázati felhívás** a Református Agendáskönyv ügyében. A II. budapesti országos református Zsinat 890. jkvi sz. határozatával megállapította az „Istentiszteleti rendtartást a magyarországi református egyházban“ s ez „istentiszteleti rendtartásnak . . .“-nak megfelelő „Református Agendáskönyv elkészítésével és kiadásával az Egyetemes Konventet bizta meg. Az Egyetemes konvent liturgiai bizottsága előterjesztéseinek elfogadásával megállapította az Agendáskönyv „Tartalomjegyzékét“ s egyben azon módozatokat is, a melyek alkalmazásával az Agendáskönyvet, illetőleg annak egy darabjait beszerezni fogja (Lásd 1907. april. 9—13-iki konvent 37. jksz. Jegyzőkönyv 60—63. lap) E szerint: 1. Az Agendáskönyv anyaga pályázat utján szerzettetik be és pedig a „Tartalomjegyzék“-ben felsorolt esetek mindenikére 3—3 mintadarab. 2. Az egyes, a „Tartalomjegyzék“-ben előszámlált esetekhez alkalmazott agendák, lehetnek teljesen eredetiek vagy bármely klasszikusnak ítélt, — de pontosan megnevezett! régebbieknek egészben vagy részben való leldolgozásai is — és

ezekre különös figyelmet fordítani kérünk! — de minden esetben oly teljes ágendák, amelyek a Zsinat által említett 890 jksz. határozattal megállapított sorrendjét az egyes szertartásoknak, szigorúan szem előtt tartják. 3. Az írókeze nincs megkötve sem arra nézve, hogy a szertartás megállapított sorrendjének mely pontjai tekintessenek kötött formulájuknak; sem arra nézve, hogy a kötöttnek vett ponton maga a formula minő, akár régi, akár átdolgozott, akár egész új szövegben adassék. Ezekben is szabad irodalmi verseny érvényesítésével fog az anyag gyűjteni az utólag megállapítandó s akkor minden afajta mintadarabnál érvényesítendő kötött pontokra és formulák szövegére nézve. 4. Minden darab tisztán az olvasható kéziratban, jelíges levél kíséretében 1908. évi március 1-én déli 12 óráig küldendő be portómentesen az Egyetemes Konvent liturgiai bizottsága előadójához: Nagy Károly ref. theol. tanár Kolozsvár, Boeskey-tér 1. sz. címre. 5. A bírálóbizottság (Baksay Sándor püspök elnöke alatt Cike Lajos, Széll Kálmán, Novák Lajos és Nagy Károly) írásbeli jelentése alapján fogja megállapítani a konventi liturgiai bizottság az Agendás könyvbe felveendő esetenként 3—3 minta s fogja honorálni az illető írókat nyomtatott ivenként 100 (egyszáz) koronával, illetőleg ennek arányában. 6. Az Agendáskönyvbe fel nem vett művek jelígeslevelei a bizottság színe előtt elégettetnek. 7. A pályázatban az eddig megjelent művek is részt vehetnek. 8. Kéziratok nem adatnak vissza. Midőn e pályázati felhívást, mely az érintett konventi jegyzőkönyv útján is minden érdekelt lelkésznek és lelkészjellegű egyéneknek, tudomására hozatott, most a nyilvánosság időszaki organumaiban: az egyházi lapokban és pedig 1908. évi márc. 1-i határidővel felújítjuk: tesszük ezt azzal a reménnyel és szíves kéréssel, hogy egyházunk buzgó szakmunkásai idevágó jelesebb dolgozataikat a bizottságnak rendelkezésére bocsátani szíveskednek. Ismétljük, a bizottságnak már akkor kifejezett abbéli reményét, kérését sőt várakozását, hogy tekintve a nagy célt, melyet egyetemes egyházunk a „Református Agendáskönyv”-vel, minden kényszer mellőzésével, csupán a szellem erejével és hódításával elérni akar, t. i. a liturgia egységesítésének gyakorlati előkészítését: e nagy cél ihletni fogja egyházi irodalmunk és szellemi közéletünk minden hivatott munkását s köztük annak tisztelettel környezett fényes nevű vezéralakjait is, hogy nemes ambícióval maguk a tényleges munkások és lelkesült példaadók legyenek azon nemes feladat megvalósításán való közreműködésben, amelyet csak úgy közelíthetünk meg, ha készek vagyunk mindnyájan legjobb erőinket állítani a nagy cél szolgálatába. Biztosan hisszük, hogy e várakozásban csatlakozni, e reménységben megszégyenülni nem fogunk. Az Egyetemes Konvent megbízásából s a konventi liturgiai bizottság nevében. Kunszentmiklós—Kolozsvár 1906. nov. 24-én. Baksay Sándor püspök, elnök, Nagy Károly, theol. tanár, előadó.

— **Keresztyénség lényege** címmel érdekes uttörő munkát irt *Mészáros János* ócsai lelkész társunk. Dogmatikát predikációkban, művét elismeréssel fogadta a kritika. Eddig megjelent belőle az I. kötet első (A) fele (ára 4 korona.) február hóra megfog jelenni az I. kötet második (B) fele is, mely a Megváltóról 18 nagyobb vallásos beszédben foglalkozik. Ajánljuk e művet, melynek ára 4 k. az érdekelt lelkészek, iskolák és könyvtárak pártfogásába.

— **Sámuel Barde Eduard** után ford. *Kónya Gábor* az országos ifjusági egyesület titkára, a depr. theol.

akad. volt kitünő növendéke. A jeles művet a budapesti ref. ifjusági egyesület adja ki. Megjelenik dec. hóban 12 iven, ára 2 korona. 10 előfizető után tisztelet példány. Ajándéknak felette alkalmas ez a mű, melyet iskoláink tömegesebben is megszerezzenek, az osztálykönyvtárak számára, vizsgai és alkalmi ajándéknak. Az előfizetési pénzek *Forgács Gyula* lelkésznek küldendő, Budapest V. Hold-utca 7.

— **Veress István jubileuma.** Bihardiószeg jeles papja, a mi kedves barátunk röviden beszámol arról a fontos küldetésről, melyet egyházunk és a magyarság érdekében külföldi leveleivel állandóan és sikeresen végez: tudósítani a külföldet arról, hogy mi mit csinálunk és közölni velünk, hogy a külföldön micsoda történik és a mi annál is több: jóakaratu barátokat szerezni nekünk az ellenséges világban. E nagy missziót Veress István eddig sikerrel végezte, fogadja köszönetünket; hogy pedig ezutánra is teljesíthesse, vegye őszinte jó kívánatainkat és szíves üdvözlésünket.

— **Esperesi tanácskozás.** December 2-ikán hétfőn espereseink tanácskozásra jöttek össze a káplán inség tárgyában. Az Urnak több megaggott szolgálja szükölködik segítség nélkül és nem képes végezni szent hivatala teendőit, többen betegek a hű pásztorok közül és van olyan egyház is, melyből a próféta elvételét és a gyors halál szekerén elragadtatott. Mind e helyekre kiszolgáló lelkészek, káplánok kirendelése vált szükségessé. E tárgyban tanácskoztak espereseink és ideiglenes kíségetőként 4-ed éves hittanhallgatók kibocsátását határozták el s így rendelték sorban, Dávidházy János esperes mellé Tóth Kálmán s. lelk. Pásztor István magosligeti lelkész mellé Kovács Gábor 4 th. Lányi Kálmán hodászi lelkész mellé Lányi Elemér 4 th. Csécsi István makói lelkész mellé Szabó Dániel 4 th. Csák Aladár vésztői lelkész mellé Gönczi Béla 4 th. Szükséges még kíségető: Ecsedy Károly nagylónyai lelk. mellé; Csengerbagosra, Asszonyvásárra, Piskoltra. Tizsaszentmártonba Misák András küldetett.

— **Az olvasókhöz.** Ezekben a nehéz időkben az egyházi és iskolai körök figyelmébe ajánljuk a *Debr. Prot. Lapot*, mely a jövő évben 28-ik évfolyamába lép s melyben bátor szókimondással harcolunk az evangéliom és a haladás szent ügyéért, a lelkészek és egyházak, az iskolák és tanítók jogos és törvényes érdekeiért, az Országos Lelkészegyesület nagy dolgaiért. Kérjük az előfizetések megújítását és az előfizetési pénzek minden halogatás nélküli beküldését. Kerületbeli kongruás lelkészek a szokott utalványozás alakjában fizethetnek ezután is. Új előfizetők a még hátralevő ez évi számokat ingyen kapják. Megsürgetjük egyúttal a nagy számu hátralékos tartozások (előfizetési pénzek, hirdetési díjak) beküldését is és tudatjuk, hogy a kiadóhivatal egyenként is megfogja keresni a hátralékosokat.

Értesítés.

Bátor vagyok szives tudomására hozni, hogy ez évi dec. hó folyamán, egy népies irányu, evangéliomi szellemű ifjúsági lapot ohajtók indítani.

Nyolcadik éve foglalkozom különböző foku iskolákban vallástaniással, s ez idő alatt mindég éreztem szükségét egy oly egyszerű, de szeretettől áthatott, evangéliomi hangon szóló lapocskának, mely hitoktatói munkámát támogatná.

Napjainkban az ifjúsági irodalom szépen virágzik. Mindazok, akik tanítással foglalkoznak: sietnek a növendék szünőráit hasznos, — rendszerint szakmájukba tartozó szórakoztató olvasmányokkal ellátni.

Az olvasmányok nevelői értékével, a jellemre s kedélyre való nagy befolyásával nekünk vallástanióknak is számot kell vetnünk bizonyval. Hadd legyen ifjaink lelkülete tiszta, derült, Istent ismerő és szerető; — hadd nyerjen utalást a gyermek a vallásórán kívül is az evangéliomra, a Megváltó Jézus személyében előttünk élő örök eszményképre!

Ime főbb vonásokban ujonnan utra induló lapom célja, munkatere! Mindezeket pedig az Ur segedelmével: tejnek és méznek italaként, szelid szóval, derős hangulattal igyekezem előadni. Nem lesz számüzve a komoly, megszivlendő igazságok mellől a vidám kedv; egy-egy élénk elbeszélés, kissebbeknek tarka mese, vers; néha érdekes talány; máskor ismeretterjesztő apróság; a történelem kincses házából egy-egy arany sugar. Minden egyes számban pedig kedves és tanulságos kép, egyszerű magyarázattal.

Az ifjúság eme hü barátját ajánlom tehát most szerető figyelmébe, pártfogásába! Aki hitoktatással foglalkozva aggódó szívvvel, féltő reménykedéssel csügg az ifju nemzedéken; aki érzi azt, hogy a jövő boldogságát egyedül csak egy új, lelkes és tiszta hitű, bibliás generáció nevelésével lehet biztosítani; akinek a magyar kálvinista Sion ragyogó multja, de gyászban járó jelene mellett van még reménye, hite egy szebb jövő felől: oh az fogadja szeretettel e szerény hirmondót, mely a szív hamisítatlan tiszta és igaz szavával szólva, jó sziveket, és alázatos lelkeket keres!

Itt Debrecenben jelenik meg évek óta egy

tekintélyes, egész országban elterjedt ref. néplap: az „Igazmondó“; ennek a társlapja, illetőleg havi melléklete lesz az én ifjúsági lapom, mely az iskolai év tíz hónapja alatt, igen csekély előfizetési díjért fog megjelenni.

Az Igazmondó előfizetői külön díj nélkül kapják.

A még Karácsony előtt megjelenő első szám, melyet bátor leszek, esetleges ohajtására több példányban is megküldeni: mindenekről bőséges tájékozást fog nyújtani.

Még egyszer szeretettel kérve a szives jóindulatot, szellemi és anyagi támogatást, vagyok

Debrecen, (Nap-u. 6.) 1907. nov. 24.

kész szolgálja:

Uray Sándor

ref. leánynevelőintézeti
vallástanáár.

— **Halálozás.** Szabó Zsigmond győri református lelkész, a dunántúli ref. egyházkerület s a tatai református egyházmegye tanácsbírája, a pápai református főiskola igazgatótanácsának tagja stb. életének 62. lelképásztorkodásának 29-ik évében nov. 24-én délután 5 órakor meghalt. Temetése 26-án délután fél 3 órakor volt Győrött.

— **Ujabb kath. egyesület.** A mult hetekben alakult meg a kath. tanáregyesület, melynek bevallott célja a nevelés- és oktatásügynek iskolában és iskolán kívül kath. szellemben való szolgálata. Így akarnak a klérikaliskolák a tanuló ifjúságból egy céljaiknak megfelelő, vakbuzgó tábort nevelni. A kath. tanáregyesület elnöke ezt mondá: Az evangélium, a kereszt bevitele — közgazdasági viszonyainka, társadalmi és politikai életünkbe, a kereszt bevitele az egyetemekre és a művészet csarnokaiba: ez az egyház kiegyenlítő kulturmissziója! S a kereszt bevitele a középiskolai tanárok körébe és az ifjúság szívébe: ez a katolikus Középiskolai Tanáregyesület. Tehát a pápista kereszt bevitele mindenüvé ez a fő.

— **„Keresztyén Néparat“ és „Bocskay Naptár“.** E két evangéliomi naptár 1908-ra már sajtó alatt van s december első felében meg is jelenik. Egyik VI., második II-ik évfolyam; egyik 40, más 30 fillér. Akik terjesztés végett rendelni akarnak e naptárakból, szándékukat e sorok olvasása után haladéktalanul jelentsék be a szerkesztő-kiadó Nádasdi József címére: Karcag IX. 2246. Sőt akik legdrágább pld. 50 filléres vagy olcsóbb, pld. 20 filléres naptárt keresnének azok is jelentkezzenek s ha elegendő jelentkező lesz, ilyen naptár is jelenik meg.

Tartalom-jegyzék: Adventben. Baja Mihály. — Az orsz. lelkész egyesület közgyűlésén. — Révész Kálmán kérdései. — Levél a szerkesztőhöz. Veress István. — Egyházkerületünk őszi közgyűlése. R. S. — Különlélek.

Felelős szerkesztő: **Dr. Ferenczy Gyula.**

Orgona - Harmoniumok.

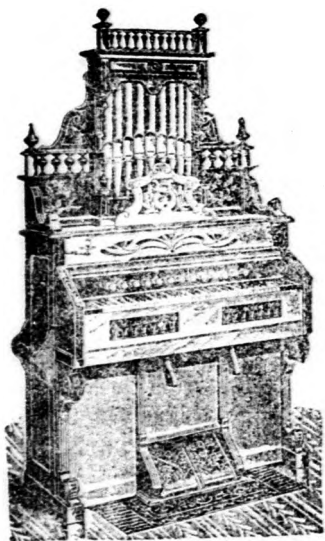
A gyönyörű hang, melyet a világhírű és elismert legjobb gyártmányu amerikai rendszernek elmés szerkezete elővarázsol, önmagának zeng dicseretet. 65 forinttól minden árban kapható.

Első magyar — villamos erőre berendezett — hangszergyár.

Stowasser J. cs. és kir. udvari hangszergyáros, a m. kir. zene-akadémia, színházak, művészek stb. szállítója

BUDAPEST, II., Lánchid-utca 5.

Továbbá ajánlja saját gyárában készült, elismert legkiválóbb minőségű összes hurok-, vonós- és fuvó-hangszereit, szakértői és feltétlen szolid árak mellett.

Hangfokozó-gerenda mely által bármely hegedű, gordonka beillesztése után sokkal jobb, erősebb és lágyabb hangot nyer. (Biztos siker.) Hegedűbe hangfokozó-gerenda 4 frt. Kezesség minden egyes hangszernél.

Legnagyobb gyár és raktár.

Saját találmányu (Rákóczi) Türo-gató; általánosan elismert legjobb, mely tökéletes solo hangszerré általam konstruáltatott iskolával 35 forinttól feljebb.

Az összes hangszerek javítása különleges, szakszerű pontossággal, jutányos árban; kezesség minden egyes hangszernél. Árjegyzék minden egyes hangszerről külön, kivanatra bérmentve küldetik.

— Kivitel nagyban és kicsinyben.

Alapított 1851-ben.

DÁVIDHÁZY KÁLMÁN

elsőrangú könyvkötészete és diszműves üzlete
DEBRECEN, Fűvészkert-utca 9.

Teljesen modern berendezésű üzlet. Megbízható s kifogástalan munkát készít mindenmemű könyvkötészeti, diszműcikkben és börmunkákban.

Ima-, Énekeskönyv s más *Egyházi műveket* tömeges mennyiségben, versenyképes kivitelben és *gyári áron*.

Anyakönyveket, tartós jó kötésben. Szent Bibliát és emléklapokat különleges diszkötésben jubileumokra.

Aranykönyvek egyházak számára mely jótékony adományok nyilvántartására is alkalmas. **Kéziratok** befoglalására táblákat, melyek a szöszéken vagy temetéseknel előnyösen használhatók.

Iskolák számára térképek és táblázatok felhuzását vászonra vagy papírra és ezeken kívül még számos szakba vágó munkát.

Szükséglet esetén bármely cikke nézve azonnal szolgálók, — számítások a különleges munkákhoz, — mint *Disztáblák, Emléklap és aranykönyveken, rajzokkal, kívánat szerinti stílusban, levéltári irománytartó fedeleket*

Értesítés. Van szerencsém a t. közönség szives tudomására adni, hogy **Melocco Péter** budapesti betonáru gyáros debreceni fióktelepét saját számámra átvetem és azt **tetőfedési vállalatommal** egyesítve fogom tovább vezetni. A munkálatokat a legjobb munkaerőkkel és legjobb anyagokból készíttetem, miáltal t. rendelőim teljes meglegedését óhajtom elérni. Midőn tisztelettel kérem, hogy nagybecsű bizalmukkal **Lukács Vilmos** kitüntetni sziveskedjenek — maradtam kiváló tisztelettel Debrecen, Hatvan-utca 5. szám. Elvállalok = **beton-munkát** cement és gramindelemű burkolást, fayence-lap burkolást, műkö lépcsők és lábozatok készítését, csatornázásokat szab. karmantus betoncsövekkel, hidak és áttereszek építését stb.

Tetőfedési munkák szabadalmazott Eternit asbest cement palával.

Aszfalt lemezzel egyszerű és kettős ragasztott fedés. Facement tetők készítése. Nedves falak elszigetelése.

Állandó raktár: Kitűnő minőségű Portland és román cementből, stuccatur és alabastrom gipszből, köfedél-lemezek elszigetelő lemezekből, tűzálló (chamotte)-tégla, Carbo-lineum, fedéllackok stb.

Amerikai Cottage-szivőlérendszerű harmoniumokat

valamint európai rendszer szerint a legolcsóbban szállít

Pajkr Rezső és Társa

Budapest, VIII., József-körút 15. szám.

Pianók.

Ára 120 kor.-tól fölfelé. — Részletfizetések 8 kor.-tól fölfelé

Pianinók.

Képes árjegyzék ingyen és bérmentve. = 5 évi = jótállás.

Pedálos-harmoniumok

mindkét rendszer szerint és minden nagyságban pontos orgonaméretekkel, templomok, szemináriumok részére és mint gyakorló orgonák.

Tanerőknek külön százalék engedmény.

Hajdumegyei Népbank mint szövetkezet.

Hetedik évtársulatát 1907. január elsején nyitja meg melybe tagok már most is és az év folyamán bármikor beléphetnek.

Az intézet **tagjainak száma** rövid három évi fenállása alatt 2400-ra emelkedett, a kik **13,000** törzsbetétre több mint **580,000** koronát fizettek be, mely összeg az évtársulat tartama alatt **1.700,000** korona tőkének felel meg.

A vidéki tagok befizetését megkönnyítjük azáltal, hogy a pénz beküldésére postatakarékpénztári befizetési lapokat díjtalanul adunk.

A törzsbetétek eddig megállapíthatólag 6/-ot jövedelmeznek.

Kölcsönöket a hétbármelyik napjánutólag fizetendő legolcsóbb kamattal folyósít.

Kölcsönöket a negyedik évtársulatra már most adunk.

Minden 10 korona kölcsön heti 50 fillérjével visszafizethető, melyben a kamattal is ben foglaltatik, tehát külön kamatot nem kell fizetni.

Kölcsönöket adunk: 1. A befizetett összeg $\frac{9}{10}$ erejéig kezesség nélkül. 2. Kezességi kölcsönöket egy vagy több elfogadható kezes jótállása mellett, még azon esetben is, ha azok nem szövetkezeti tagok. 3. Jelzálog kölcsönöket ingatlanokra való bekebelezés mellett. 4. Zálog kölcsönöket biztosítékkal elfogadható értékekre.

Jelentkezések a negyedik évtársulatba való belépésre vagy kölcsön iránt, bármely nap délelőtt vagy délután az épület helyiségében Piac-utca 69. szám, az Ipar- és keresk. kamara épületében eszközölhetők.

Dr. Révi Nándor,
jogtanácsos.

Dr. Brukner Ernő,
elnök.

Ügyvezető választmány:

Dr. Ferenczy Gyula,
elnök.

Hegedüs Sándor.

Grósz Nagy Ferencz.

Löfkovits Arthur

— óras, ékszerész üzlete Debrecen, Piac-u. —

Egyházi készletek, keresztelő edények, urasztali poharak, tányérok,

kannák alkalmi ajándékok

nagy raktára.

A református egyházak szállítója.

Folyó évi december hó első felében fog megjenni

nagy protestáns képes theologiai könyvjegyzékünk

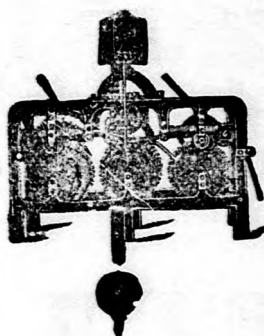
melyben nemcsak a könyvek címei, hanem azoknak **részletes tartalomjegyzéke** is tellesz sorolva.

Felhívjuk ezen a maga nemében **páratlanul álló jegyzékre** a nagytiszteletű lelkészi kar szives figyelmét, melyet kívánatra **ingyen és bérmentve** küldünk meg.

HEGEDŰS ÉS SÁNDOR

protestáns irodalmi könyvkiadóhivatala.
Debrecenben.

Toronyórák

palota-, városházi-, gyári- és lak-tanya berendezését a legelőnyösebben eszközli

Mayer Károly utóda
Müller János
első magyar óragyár

= gőzerő berendezéssel =
Budapest, VII., Csömöri-u.

50. saját házban.

Képes árjegyzékek és költségvetések bérmentve.

A magyar védőegyesület 340—42. számú védőtáblái.

Erős takarékos konyha
tűzhelyek edények

mosó facsaró és mángorló

gépek raktára.

Sesztina Lajos

vaskereskedésében

DEBRECEN, Piac-u. 23.

Baktai EGRY FERENCZ

== har nagöntő ==
Kis-Gejőcz, Ungmegeye.

A milleniumi kiállításon kitüntetve.

Hódmezővásárhelyen 1904-ben
== arany oklevelet nyert. ==

Ajánlja
harangöntő
műhelyét.

mely a legrégebb és a legjobb hírnevű az országban Teljes szavatosság mellett szállit

harangokat

bármint súlyban, nemetszőket feltétlenül visszavesz, a költségeket visszatéríti Árjegyzéket bérmentesen küld.

Nagyon sok előismerő irat.

Novotny Antal

harangöntőde és
vasharanglábgyár

Temesvár - Gyárváros.

Ajánlja magát több évi szavatolás mellett régi harangok újraöntésére, valamint új harangok és teljes harangcsoportok előre meghatározott hangok utáni elkészítésére. Különösen ajánlja saját találmányu új modern átlukasztott

harangjait

melyek felső részükön a hege-dűéhez hasonló alakú nyílásokkal vannak ellátva és azért erősebb, terjedelmesebb és mélyebb hang-

guak, mint régi modoruak. Ily szerkezettű 327 kgos harang hangban egyenlő 461 kgos régi modoru haranggal. Ajánl továbbá fogatható vertvas-koronákkal, régi harangok lyet nekkel való újra szerelését és vertvas-harang állványokak. Költségvetések és képes árlapok díjmentesen szolgáltatnak. -- Az 1896 orsz. kiállításon milleniumi nagyéremmel kitüntetve.

A „Neumann M.” cég debreceni áruházáról.

NEUMANN M.

cs. és kir. udvari szállító

Debrecen. Fő-tér, a magy. kir. postával szemben.

Áruházában levő mindennemű öltönyök, színre, minőségre és olcsósgra nézve első helyen állanak.

Kizárólag csak a tulajdonát képező eredeti modelljeiszerint készült férfi- fiu- és gyermekruhák vannak raktáron.

Minden darab saját műhelyében, személyes felügyelete alatt készül.

Az ország minden nagyobb városaiban hatalmas fiók-telepek.

Alapított 1845-ben.

Mérték szerint külön osztály

ALAPÍTÁTOTY 1845-ben.